

Metin Yeğin ile Röportaj

Toplum ve Kuram Dergisi: Ax û Av kolektifinden bahseder misiniz biraz? Sizi bu projeyi yapmaya iten şey neydi? Bu fikir nasıl ortaya çıktı, neden Viranşehir?

Metin Yeğin: İnsanların temel bir hakkı var; bu hak da barınma hakkı. Bu dünyada olan herkes mutlaka bir ev sahibi olmak zorunda. Bu temel hakkı tartışırken benim bir sürü röportaj ya da konuşmada verdiğim örnek gene aklıma geldi, ona döneyim ben. İstiklal caddesi üzerinde bir tane deli görmüştüm. Deli yani, aklın hegemonyasından kurtulmuş. Bolulu Hasan Usta tatlıcısına girmeye çalışıyor. Polisler de bunu kenara çektiler, iyi davranıyorlar adama. Dediler ki: "Ne istiyorsun?" Bu dedi: "Yemek istedim vermediler." "Ee" dedi polis. "İçerde kendileri yiyor ama." Yani ben biraz böyle düşünüyorum. Beni ilgilendirmiyor onların borsaları, bankaları, mesai saatleri. Beni ilgilendirmiyor onların libor faizleri, bir yerlerden kârlılıkları falan filan. Biz eğer insansak, bizim yemek yeme hakkımız var. Su içme hakkımız var. Parasız sağlık ve eğitim hakkımız var. Ayrıca esas olarak barınma hakkımız var. İşte böyle bir barınma hakkının bu toplu konutlarla çözülebilmesi mümkün değil. Bunu dünya örnekleri gösteriyor. Şimdi toplu konutlar esas olarak radikal inşaat tekellerini besleyip onları yücelten unsurlardır. Ayrıca çok fiili olarak bakarsan, dünyanın hiçbir yerinde toplu konutlarda yoksullar oturmaz. Toplu konutlar, TOKİ benzeri konutlar ya zenginlerin rant aracıdır yani onların kiraladığı yerlerdir ya da orta sınıfın gelecek 15-20 yılını ipotek haline koydukları, yaşama-larını ipotek haline getirdikleri araçlardır. Bir yazıda söylemiştim: "Allah'ım bana uzun ömür ver ki; borcumu ödeyeyim, ipoteğe karşı rezil olmayayım." diye. Bunun benzerleri var. Mesela Şili'de bunların hepsi oldu. 17-18 yıl sonra onlar paraları ödeyemeyince atıldılar. Kimse farkında değil, TOKİ tapu vermez. Bizim yok etmeye çalıştığımız mülkiyetin bile kağıdını vermiyor TOKİ. Şili'de de böyle oldu; 17 yıl sonra evlerinden atıldılar. Atılmanız demek, aynı zamanda işten atılmanız demek; çünkü hiç kimse bakımsızları işe almaz. Onun için doğrudan evden atılmışlardı ve bir derenin kenarına çadır kurmuşlardı. Orda yaşamlarını idame ettirmeye ve aynı zaman da olanları protesto etmeye çalışıyorlardı. O zaman biz ne yapacağız, bu sorunu başka türlü çözmemiz lazım. Bunun için kerpiç evler çok iyi bir yöntem. Çünkü kerpiç evler özellikle betonarme evler gibi çok pahalı değil, çok daha az paraıyla inşa edilecek evler. İkincisi kerpiç evler ekolojik evler. Ekolojik evlerin iki yönü var: birincisi aslında bunlar organik yapılar, toprakla yapıldığı için. Kafanız

nylon bir torba geçirdiğinizde 3-5 dakika sonra ölürsünüz. Betonarme evler de böyle oluyor; ama kerpiç evler içeriyle dışarıyı iç içe koyan, nefes alan yerlerdir. Bu yüzden de kerpiç evler bütün dünyada en sağlıklı evlerdir. Betonarme lobilerinin ve radikal inşaat tekellerinin dediklerine aldurmayın. Dünyadaki evlerin dörtte üçünü zaten insanlar kendileri yapmıştır. Bunların da en az yarısından fazlası kerpiç evlerdir. Bu yüzden biz barınma hakkını çözmek için kerpiç evler yapıyoruz. Bu organik, yapısal bir durum. Ayrıca sadece ekolojinin bir altı olarak organik diyorum. Aynı zamanda ekolojiktir. Çünkü ekoloji sadece hangi yapıyla inşa ettiğinize bakmaz, kerpiç malzemeyle villa yaparsanız o ekolojik değildir, bu yetmez. Organik bir yapıdır ama ekolojik değildir. Ekolojiklik aynı zaman da bunun inşa sürecidir. O evin yapılış kararının veriliş biçimidir, hiyerarşi dışında katılım biçimidir, eşitlikçi, birlikte bir inşa biçimidir. Onun için biz "Ax ú Av" projesinde ekolojik evler inşa ediyoruz. Bu proje aslında kaç yıldır vardı ama biraz zor aşlık sorunları. Mesela Chavez Venezüella'da gecekonduya karşı kerpiç evler projesi yapmaya kalktı. Gene çelik kalasla kerpiç evler yapıyordu. Moğolistan'dan mühendisler getirmişti. O da tabi yukardan aşağıya doğruydı, ekolojik değil, organikkti. Güzel evlerdi ama kısmi kaldı.

TKD: Viranşehir'i tercih ederken sizi iten etkenler neydi?

M.Y: Biraz tesadüfler aslında. Başta söylemiştim ya film yapıyorum, yazıyorum, bir yerlerde konuşuyorum ama aynı zamanda bir de gezici vaiz olarak üst bir yerden konuşuyorum. Sempozyumlarda, kongrelerde, sokaklarda, yılda yüz yerde falan. Bunlardan bir tanesi de Viranşehir'di. Çok da politik bir ortam var aslında bölgede. Viranşehir'de bir sempozyumda Cumartesi saat 10:30'da konuştuğumda 1200 kişi geldi, kaldı. 750 kişi ayakta falan kalıyor. İnsanların böyle bir durumu vardı ve oranın daha önceki belediye başkanıyla konuşmuştuk, desteklemişti. Şimdi KCK operasyonundan dolayı cezaevinde. Şimdiki belediye başkanıyla konuştuk o da destek verdi ve o da şimdi cezaevinde. Ben bunları söyleyince herkes: "Hocam tabi gel, hemen. "Şimdi dünyanın öbür ucundan kalkacak adam buraya gelecek kerpiç ev yapmak için. Zaten bizim burada da olmaz" falan diyor. Sonra bunu yapmaya başlayınca insanlar şaşırıyor. Tabi başlarına bela oluyorsun "hadi şunu yapalım" deyince. Böyle bir süreç var. Kimsenin hayır dediği yok, herkes destekliyor. Geçen gün dedim, artık işkence kadar nefret edeceğim; "senin dediklerin güzel de, bu yapılabilir ama şimdi zamanı değil" demelerinden. Oysa tam zamanı. Şimdi ve bu şekilde başladı Viranşehir'de. Sandığımdan zor açtık, bu beni şaşırttı. Kimse hayır demedi. Doğrusu bir paradigma var "ekolojik demokrasi" ve bunun üzerine bizim yaptığımız şey bu ekolojik demokrasi açısından çok önemli bir örnek. Yani insanların katılımını sağlamak, demokratik mimari, sonra eşitlikçi, hep birlikte bir inşa süreci. Tamamen uygun bir süreç. Kimse hayır demiyor bölgede; ancak bunu kimse pratik olarak yorumlamıyor. Bu güne kadar da hemen hemen hiç yapılmamış. Yüksekova'yı bir tarafa koyalım, onun ayrı bir durumu var. Hiç yapılmamış diyebilirim. Bu yüzden kimse hayır demiyor ama insanların kafasındaki apartman

imajını yıkmak bile çok zor oldu. En yoksul insanın, mesela evi yok, çok kötü bir yerde yatıyor; kafasında bir şey yaratmaya başladığında bir apartman düşüncesi var. Köyden kente geldiği zaman apartman hayali var. Köyden kente, apartmana, apartmandan villaya geçiş düşüncesi var. Biz doğrudan villaya geçiyoruz aslında ama buna şaşırıyor. Sandığımdan zor oldu. Bazen de orta sınıfla konuşmaya başlıyorsun. Onun kafasındaki imajı açmaya çalışıyorsun. Bunun için önce Arizona'da evlerin yüzde 90'ı kerpiçtir deyip fotoğraflarını gösteriyorsun. Bu "Villa ya" dedi herkes. Bunu yapıyorsun ama kandırmıyorsun. Bunu herkese toplu olarak anlatıyoruz sonra da herkese tek tek anlatıyoruz. Bu anlatımın içinde de şey var, biz mülkiyet vermiyoruz. Orada oturmak isteyen bir ömür oturabilir. Öldü mü çocuklarına kalabilir; ama orayı terk ederse, orayı satamaz, kiraya veremez, orayı boş da bırakmaz. Kolektifin diğer insanları orda kalır. Onlar kimin ihtiyacı varsa ona verirler. Bu önemli bir ayırım süreciydi. İkinci ayırım süreci ise; diyoruz ki "biz iyilik sever değiliz, burayı topraktan yapacağız; ama buranın kapısı var, penceresi var, damı var. Bunu sen karşılayacaksın; ama nasıl karşılayacaksın, aileler hep birlikte toplanacak; işte birinde hızar var, ötekimde planya var. Bir yandan camları kesiyoruz, bu şekilde karşılayacaksın, gidip bir yerden getirmeyeceksin." Ama bunu mutlaka yapabilir. O kadar yoksullar ki şuanda, evin bir tanesi 5 bin liraya çıkacak, mucize. Biz 50 tane evi bir tane TOKİ evi fiyatına çıkaracağız, hep birlikte yaptığımız için. Yine de 5 bin lirayı bulmaları çok zor insanların. Çok yoksul bir durum var. Buna rağmen biz ona hiçbir zaman "al sana bu 5 bin lirayı" demiyoruz böyle bir şey yok. Çünkü hem karara katılacak hem de sorumluluğa katılacak. Biz iyilik sever değiliz, sadaka vermiyoruz. Biz onurlu bir şekilde barınma hakkını hep birlikte inşa eden insanlarız. Bu yine bizim geçmişteki gecekondu sürecinden hem de özellikle MST (Topraksız İşçi Hareketi'nden), Meksika gecekondu deneyiminden çıkan bir sonuç. Bu çalışma süreci neredeyse "kutsal" bir süreç. Çalışmayı yüceltmişimiz için değil, bu süreçteki katılım için. Katılım şart. Bu katılma, dönüştürmeyi gerektiriyor. Hatta şöyle bir örnek veriyoruz: Bir arkadaş başından beri benimsemişti, her şey çok iyi. Bütün toplantılara geliyor ama o sırada kaza yaptı ve bacağı kırıldı, o katılamaz. Çünkü çalışmanın içinde olmak zorunda. Onun yerine başkası katılamaz zaten. Bir de onun içinde olup o dönüşümü, birlikte tuğla taşımayı, senle beraber, var olan güçlüğü, sabah 6'da kalkmayı, bir birimizle kavga etmeyi hatta, bunları birlikte yaşamak zorunda. Bunu da çok önemsiyoruz. Ama burada bizim bir sürü göçmen-mevsimlik işçimizde dert çıktı. İşe gidecek şimdi. Öyle bir paradoks ki bu; işe gitmezse parayı kazanamıyor, işe giderse evde çalışmıyor. Buna tam bir çözüm bulamadık. Başka zamana, ikincisine olsun diyoruz. Çünkü birebir katılım çok önemli, diyoruz ki bir yerden ödünç al, hatta faizli para alan var. Ama bundan vazgeçemeyiz. Bundan vazgeçersek ya da olanaklar bulmaya çalışırsak, bu sefer de herkes bundan yararlanmak isteyecek. Bu sefer de dediğim gibi bunun altından kalkamayacağız. Yine iyilik sever olacağız.

TKD: Daha önceki sohbetimizde topraklara el koymaktan bahsetmiştiniz. Özellikle Nusaybin'de bunu yapacaksınız ya da başka yerde. Bu nasıl olacak? Ayrıca

Viranşehir'de de başladınız, peki bu arazi belediyenin mi devletin mi?

M.Y: Arazi belediyenin. Hemen Viranşehir'in kıyısında. 1992'de köy boşaltılmalarından etkilenmiş, boşaltılmış yoksul bir mahallenin kıyısında. Bunun iki etkisi var: bizim kerpiçle ev yapmamız onları da etkileyecek. Onların da kerpiçle ev yapmaya başlayacağını düşünüyoruz. Çünkü briket evlerde ve çok kötü koşullarda yaşıyorlar. Briket dünyanın en kötü yapı aracı. Soğukken çok soğuk, sıcakken çok sıcaktır. Bizim inşa sürecimizin onları da dönüştüreceğini zannediyoruz. İkincisi artık birlikte çalışıyoruz, ilk temelimizi attık. İnsanlar geliyorlar, katılımda bulunuyorlar. Bu süreçte inşaat tam bir organize süreci. Nusaybin'de de benzer yerler var. Çünkü belediyenin işlerinden biri aslında sosyal olarak halka konut sağlamak. Ama bu kullanım alanı -onlar planlarda kullanım konut alanı olarak gerçekleşiyor, hukuksal olarak öyle bir durum var- inşallah arazilere el koyarak yapacağımız günler gelecek. Fiili olarak büyük toprak sahiplerinin topraklarını işgal ederek. Çünkü büyük toprak sahipliği sadece bir mülkiyet sorunu değil aynı zamanda bir kültürel durum. O kültürel durumu değiştirmek için de işgal önemli bir biçim. Viranşehir'de olmayabilir ama farklı yerlerde olabilir. Ancak şu anda öyle bir durum ki aslında oralardaki, insanlar kendi topraklarını kullanamıyor yani. Kendi tapulu olan yerlerini terk edip başka yere gitmişler, onu kullanamamışlar. Kendi köyünde duramıyor işte. Tapulu köyüne dönmüyor. Orada yaşamamış. Onun için de biraz daha zaman var galiba.

TKD: Burada teknik birkaç soru soralım: Kolektif nasıl bir araya geldi? Kaç kişi tarafından oluşturuldu? İlk aşamada kaç ev yapılacak?

M.Y: İlk aşamada 48 ev yapılacak. 48 evlik proje var ve başlıyoruz. Şimdi yüzde 10 alçı koyuyoruz; ama bu alçı ekolojik. Hiçbir kimyasal işleme girmemiş alçıyı alıp kullanıyoruz. Bu inşaat sürecimizi çok çabuklaştırıyor. Başka bir yöntem, geleneksel kerpiçle beraber alçı yöntemi. Bunu araştırırken ortaya çıktı ki; alçı aslında dünyanın diğer çeşitli geleneksel yapılarında yok, Mezopotamya'da var, geçmiş yapılar da. İTÜ'de bir çalışma vardı, Bilge Işık'ın. Bundan yararlanıyoruz. Alçı süreci çok hızlandırıyor, daha güçlendiriyor. Zaten burada deprem riski yok, kerpiç de depreme dayanıklı. Biz bunu Lice'de de gerçekleştireceğiz hemen. Lice'de geçici deprem evleri yerine, 35 yıldır devletin yenileyemediği evlerin büyük bir kısmını biz iki ayda yenileyeceğiz. Tabi depreme çok dayanıklı şekilde.

TKD: Ortak karar alma süreci nasıl işliyor?

M.Y: Genelden biraz özele inerseniz, ben her ilişkide otorite vardırı kabul etmem. Eğer her ilişkiyi bir otorite biçimine dönüştürürseniz, devleti küçümsersiniz. Bütün hepsini sıradanlaştırırsınız. Bence böyle değil, tabi herhangi ikili bir ilişkide de mutlaka bilgiye daha çok ve daha az ulaşanlar vardır ya da daha çok etkili olan insanlar var. Bu, otorite değildir aslında. Bu, ne zamanki onu diğerleri tamamen

sessiz bir şekilde dinlediğinde, birinin dediği her şey olduğunda, tartışmasız bir şeye dönüştüğünde iktidar oluşur. İradeyle, inisiyatifle iktidarı ayırmak gerekir diye düşünüyorum. Hatta burada yapılan tartışmalarda öne çıkan insanlar oluyor. İnşaat bilgisi var, yıllardır çalışmış ustası var, kalıpcı var. Tabii ki öne doğru çıkıyor ya da başka türlü, yıllardır orada öncü durumunda olmuş ya da daha önceki göçmen işçilerin başında olmuş birisi öne çıkıyor. Ama bu, diğerlerinin kendilerini ifade etmemesi anlamına da gelmiyor. Koordinatörler var onların üzerinden gidiyor. Onlar sadece haber veriyorlar. Ama biz burada onu aştık. Burada sorun, bir sorun olduğunda çözüm için mutlaka benim aranmam. Mesela ilk gün inşaatla başladık. Bir ara yan yanalar, biz Lice'deyiz. Ama beni arıyorlar; "Hocam araba gönderir misiniz?" diye. Sonra toplantı aldık ve herkes birbirine numaraları verdi, sadece birileri aranmasın diye. Bunu dönüştüremediğimizi düşünüyorum. Tabii çalışırken olacak bu, çalışırken dönüşecek.

TKD: Çalışma sürelerini belirlediniz mi? Şu anda çalışan kaç kişi var?

M.Y: Aslında o tam belli değil. Burada çelişki görünüyor Kimseyi zorlamadan bu işi yürütmeyi istiyoruz. Şimdiye kadar da böyle oldu. Ama gelmediğinde çıkıp şikayet ediyoruz, dedikodu ediyoruz. Dedikodu iyi bir baskı aracı aslında. Yani bir yönetim kuralım, kimlerin gelmediğini tespit edelim, bunları yapmıyoruz. İnşaatın anlayanlarla bir araya geliyoruz, inşaatı onlar yürütüyor. Zaten aslında anlıyorsun bir süre sonra. Şuanda herkesin geleceği bir iş yok, çalışan, temel atan en az 15 kişi vardır. Ama biz 250-300 kişiyiz. İTÜ'den Bilge Işık hoca geldi, aletleri gösterdi. Çevreden insanlar da bakınıyor, ne oluyor, nasıl oluyor. Bu arada tartışmalar oluyor, geleneksel kerpiççiler grubu var. Ama şunu söylemek lazım, bizim etkimiz var tabii. Bir şey olduğunda uzlaşma yolunu açan, dönüştüren, sonuç olarak tavır alan. Mesela biz Mayıs'a kadar çıkıp gitmeyi düşünüyoruz oradan. Bir şey anlatayım, bence çok ilginç. Bir arkadaş komünlerle ilgili ilk başlarda konuşurlarken şeyi anlattı; şimdi dedi İsrailde bir Kubbitz örneği anlatmaya başladı. Bir kibbutz'daki birisine milli piyango çıkmış, demiş ki "benim", kibbutz demiş ki "hayır bu benim. "Çünkü sen burada yaşıyordun. Sonra adam şehre gitmiş, altı ay orda yaşayamamış, duramamış ve geri dönmüş. Bunu anlatıyor şimdi. Beni de desteklemek için. Ben dedim "dur ya, bunu sakın anlatma, çünkü şimdi milli piyango çıkarsa bunlar alır parayı derler." Mesela şöyle dedikodular duyduk: "Bütün yürüyüşlerde siz önde yürüyeceksiniz." Böyle konuşuyorlarmış. "Yürüyüşlere zorla katılacaksınız ve bir de önde yürüyeceksiniz." Bize ne diyoruz, ister yürüsün ister yürümesin. Partili olsun olmasın, bu beni ilgilendirmez. Ama çok önemli bu dedikodu. Biri şunu diyor mesela "bir inek alacağım, yetmiş kişiye soracağım, ineği alayım mı almayayım mı diye?"

TKD: İnsanlara bu komünü nasıl anlatıyor ve formüle ediyorsunuz?

M.Y: Az önce bahsettim, bir paradigma komün. Şimdi düşünsenize bundan on yıl

kadar önce komün falan deyince nasıl bir şey, böyle bir durum var tabi komün dediğiniz zaman. Açıkçası tam komün mü dersen hani böyle her şeyin ortaklaşmacı olduğu, cezaevindeki gibi ortaya koyduğun parayı, her şeyini unutmam... Böyle bir yapı da değil, aslında bu dayanışmacı birlikte hareket eden bir yapı bu. Ama yine de niye komün? Bana kalırsa yine de komün, çünkü bu alçak düzenin içerisinde, onun dışında inşa edilen her şey ne kadar aykırıysa o kadar komün bu. Yani biz neye karşı aykırı davranıyoruz? Biz bir kere kentsel dönüşüm falan diye bize dayatılan onların yapısal durumunun karşısında tam alternatif anlamda kendi binalarımızı inşa ediyoruz. Bu çok aykırı. İkincisi; bu inşaat sürecini radikal inşaat tekelleri üzerinden değil onların yapılarının dışında, toprakla gerçekleştiriyoruz. Üçüncüsü; onların hiyerarşik karar verme sürecinde eşitlikçi ve demokratik bir mimari uyguluyoruz. Dördüncüsü; bugün ortak topraklarımızda ekolojik tarım yapmak, oradaki ailelerin birlikte sürdürebileceği bir alan yaratmaya çalışıyoruz. Baştan itibaren kadınlar için özgür alanları mümkün olduğu kadar açmaya ve onları karara katmaya çalışıyoruz ve hatta çocukları, altı yaşından büyük her çocuğu da bu karar sürecinin içine katıyoruz mümkün olduğu kadar. Bunların hepsi bana kalırsa komün. Ama zaten hiç gerçekçi değil; "hadi sen her şeyini bırak da bütün her şeyini ver." Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bir sözü vardır; "eğer ayakkabına paltona isim verirsen şahsiyet kazanır" diye. Adamı sen orda değiştirmezsin, böyle bir iddiamız da yok. Yerlilerle beyaz çocuklara yarış yaptırıyorlar. İşte beyaz çocuklar bir duvarın karşısına geldikleri zaman -engelli bir yarış- yerliler duruyorlar, arkadan gelen beyaz çocukları bekliyorlar, onları duvardan aşırma için. Bizimki böyle bir şey aslında. Bizimki böyle dayanışmacı, daha fazla yapısal bir durum

TKD: Peki üretim ilişkileri nasıl organize edilecek? Daha önce organik tarımdan bahsetmişsiniz, üretilen sebzeler, meyveler, bunların dağıtımını satışı nasıl olacak? Nasıl organizasyonlar yapacaksınız?

M.Y: Şimdi biz sadece bunun için perspektif veriyoruz. Temel yaklaşımımız şu; ortak bir alanımız var. Mesela sen burada oturuyorsun, bu ortak alandaki çalışmaya katılmak istemezsen katılmızsın. Biz seni hiçbir zaman zorlayamayız. Ama sen katılmadığın zaman "orda benim hissem var" diye sen oradan hiçbir alamazsın şey. Yani toprak işleyenin. Aileler genellikle şöyle diyorlar; -işte altı ev, altı ev ya biçim olarak- mesela o her altı evin seçimine de oturup masaya, "ben senle komşu olmak istiyorum" diye seçeceğiz. Ne zamanki bir sorun olursa, tartışma ya da ikna etmeye yöneleceğiz, sonra yoksa işte kura çekeceğiz belki. İşte herkes diyor ki mesela "biz bölüselim altı ev altı ev olarak işleyelim" diye. Şu anda öyle söylüyorlar. Şimdi orda bir mücadele var aslında. Çünkü çok bağımsız, bireysel muhabbet geliştirmeye çalışıyorlar. Onlara kalırsa aslında, herkese verelim paylaşılmış toprağı, çekelim gidelim yani. Ama tabi böyle de kolektif üretim biçimini de önerdiğimiz zaman, onu tartıştığımız zaman da, bu sefer gruplar halinde üretmeyi düşünüyorlar. Belki de öylesi doğru. Onu süreç gösterecek ama şimdi o kadar iyi yerimiz oldu ki onüç dönüm, yani diğer bu ufak yerlerle beraber 17-18 dönüme varıyor bizim toprağı-

mız. Orada gerçekten de ilaç için bitki yetiştirdiğimiz de hiç kimsenin göç etmeyeceği, herkesin asgari olarak geçinebileceği sadece yiyeceği değil yani, normal yaşantısını sürdürebilecek kadar para kazanacağı iddiasındayız. Bunun da çevredeki tarımsal yapıyı da etkileyeceğini düşünüyoruz. Çünkü Viranşehir çölden önceki son kavşak. Eskiden 250 metreden su çekiliyordu, şimdi 500 metreden çekiliyor. 500'den sonra da su yok, petrol var yani. Çölden önceki son kavşakta Viranşehir, tarım biçimini değiştirmek zorunda. Biz orada başarılı olabilecek bunun gibi alternatif bir tarım biçimi gerçekleştiriyoruz.

TKD: Yapmak istediğiniz komün çalışmasının oradaki kültürel yapı ile temas ettiğinde karşılıklı sıkıntılar veya katkılar oldu mu? Bundan biraz bahsedermisiniz? Engeller çıktı mı?

M.Y: Şöyle çıkıyor; mesela bir tane çok iyi katılımcımız vardı bizim, ailesiyle birlikte sürekli gelen, eşi hamile, iki üç ay boyunca büyük bir heyecanla katılan. "Çocuğum orda doğacak" falan diyen. Sonra baktık ki "ben ayrılmak istiyorum çünkü öbür aşiretten olan birisi var aramızda" dedi. Orada bir de şöyle bir durum oldu, kendi aşiretinden öldürülen birileri rahat oluyor, çünkü sıra diğerlerinde. Böyle bir olay ve o yüzden ayrılan var. Çok da iyi bir katılımcıydı. Ya öbürüne çık diyeceksin, öbürünün de günahı yok aslında. Böyle şeyler de var ama aynı zamanda da bir arkadaş şey dedi; sosyolojik olarak bunu aile üzerinden örgütleseniz daha iyi olmaz mıydı? Aralarında bir dayanışma ilişkisi vardır diye. Ve biz düşündük o zaman, bu tür bir dayanışma ilişkisi yararlı bir ilişki. Sonra mesela biz fazla kardeşlere karışmadık. Yani önemli ama orda bir hegemonya kuracak kadar bir iktidar durumuna dönüşmezse iki kardeş ya da iki yakın arkadaş, bu dayanışmacı durumu pekiştiren bir şey haline geliyor. zaten çok kardeşimiz yok aslında, hiç yok aslında, kadın kardeşler var ama.

Aynı zamanda bizim oraya TOKİ geliyor şimdi. Hemen hemen rakip şeyde. Bu tabii büyük bir baskı, inanılmaz bir baskı. Mesela oraya sekiz kat falan vereceklermiş.

TKD: TOKİ'nin oraya gelişi komün projesi başladıktan sonra mı?

M.Y: Sonra. Yani giriyormuş şimdi. Öyle dedikodular var. Bu büyük bir baskı. Şöyle bir baskı, bizim hemen öbür tarafa girecek -inşallah öyle olmayacak- burayı şimdi sekiz katlı yaptığı zaman buradaki bütün gecekonducular da dönüşüme tabi olacaklar, tapulu olanlar. Ve onlar da yükselecek. Ciddi bir baskı var. Sadece bu evlerde kalmayıp, bunu mümkün olduğu kadar yaygınlaştırmak zorundayız aslında. Mümkün olduğu kadar diğer tarafı dönüştürmek zorundayız.

TKD: Bu durum çevre mahallelerdeki o evleri de dönüştürebilir mi?

M.Y: Dönüştürülür. Dönüşebilir ama mesela bizde ev demek -bütün Türkiye için

diyorum- sadece başını sokacağı bir şey değil. Ev senin geleceğinin güvenliği. Adam TOKİ'ye girerken, o eziyetli yirmi yılın içine girerken bir de şey diyor; "benim çocuğum en azından rahat eder." Çünkü senin başka bir güvencen yok bu ülkede. Altmış beş yaşına kadar emekli olamıyorsun, işsizlik parası filan alamıyorsun. Evin olursa yaşarsın diye bir temel güvence var. Dolayısıyla biz mülkiyet dışı bir ilişki ileri sürdüğümüzde ürkebiliyor insanlar. Halbuki eve güvence için giriyor o da. Bu tarafı da var işin, ilginç olan kısmı. Mesela dün rastlaştım bir arkadaşına, cezaevinden tanıdığım. O şey diyor; ben gireyim dedim babama, babam da "sen gene cezaevine girersin, o zaman çocuklara ben bakmam, ayrıca ne olacak, nereye satacaksın" falan demiş. Çünkü ev aynı zamanda bir satın alma durumu, biçimi. Bunu denemeden öğrenme şansınız da yok aslında. Her taraftan istiyorlar. Nusaybin bekliyor şimdi bizi. Biz bu tarafı bitirmedığımız için oraya başlamadık. Nusaybin daha etkili. Lice'de farklı bir şey yapacağız. Orda insanların kendi toprakları var. Deprem evleri, prefabrik olarak elli iki metrekare inşa etmişler. Evin öbür tarafına depreme çok dayanıklı alker kerpiç binayı inşa edip sonra prefabrik evleri ortadan kaldırmak gibi bir niyetimiz var, hemen kısa bir zamanda, elli tane ev yapmak...

TKD: Bir mekan inşa edilirken -TOKİ veya benzeri son dönem toplu konut yaklaşımında- tüketim mekanları da üretiliyor aynı zamanda. Alışveriş merkezleri, buna benzer kimi yerler. Siz buna alternatif olarak nasıl bir şey ortaya koyuyorsunuz?

M.Y: Şimdi bir tane sosyal binamız var şu anda inşa ettiğimiz. Bunun içerisinde toplantı salonu var. Kadınlar kesinlikle erkek kahvesi olmasın istiyorlar mesela. Orada bir marketimiz var ama market de oradaki kendi ekolojik ürünlerimizi satmayı düşündüğümüz bir yer. Ama orası şart değil, market yani. Olmadı, orası başka bir şey haline de sokulabilir. Ama burada şimdi gelecekte olacak sorunlar kafama doğuyor benim. Herkes bana geliyor, "peki hocam şimdi orayı ne yapacağız? İhale usulüyle mi vereceğiz?" diyorlar. Ondan sonra yani kooperatif olmayı temenni ediyoruz ama gerek eski sosyalist ülkelerden bildiğim üzere de, böyle çok ufak mülkiyet durumlarıyla ilişkilerinde o iş çok iyi yürümeyebiliyor, tam olarak yürümeyebiliyor. Bunu da bizim yukardan aşağıya denetlemek gibi bir bir amacımız yok. Bilmiyorum işte, onlar karar verecekler. Biz bir alışveriş merkezi kesinlikle inşa etmiyoruz. Kendimiz için daha doğal olan, işte kadınların oturacağı bir yer, iki tane misafirhane inşa ediyoruz, gelenlerin kalacağı. Kendi ürünlerimizi satabileceğimiz bir yer, işte çocuklar için internet odası, toplantı salonu...

TKD: Son günlerde sizin bu çalışmalarınızdan dolayı aslında kimi tartışmalar da oldu. Basına da yansıdı bunlar. Kadının mutfığa hapsedilmemesi nedeniyle evin iç dizaynına ilişkin kimi tartışmalar oldu. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Evlerin şeklini de anlatabilir misiniz?

M.Y: Biz gene değiştirdik evin şeklini, daha kesin bir şey de yoktu çünkü. İnsanlar

ona göre konuşuyorlar, karar veriyorlar, sürdürüyorlar. Biz onlara öneriyoruz. Şimdi evi biraz daha büyüttük. Kırk beş dönüm kırk sekiz olunca evi 140 metrekareye çıkardık, kocaman bir ev. 225 metrekare arsa içerisinde 140 metrekare, kendi bahçesi var önünde. Ayrıca altı tane evin 450 metrekare ortak ayrı avlusu var. Bir de ortada 13 dönümlük ortak ekim alanı var. Bir yanımızda da 77 dönüm özgür kadın parkı var. Böyle harika bir yerdeyiz. Bunu inşa ederken en son mutfakçıyı ayırdık, yaptık ama bunu Ayşe Düzkan söyledi diye yapmadık yani. Oradaki kadınlar söyledi diye yaptık, çünkü kadınlar karar verdi. Öbür türlü biraz daha daralıyorduk ve alanlarımızı daha iyi kullanmamız gerekiyordu. Anlatırken de Amerikan mutfak deyince herkes "a çok güzel" diyordu. Ama bize göre uygun bir biçim değildi. Ayrıca buradaki en önemli şeylerden biri, neden kadınların özgürleşme durumunu benim sırtıma yüklüyorsunuz? Ben kadınları özgürleştirdiğimde komik olur. Böyle bir şey olamaz. Her özne kendisinin mücadelesini sürdürür. Biz orda kadınları daha özgür bir alanla açmaya çalışıyoruz. Ayrıca şimdi kimse Viranşehir'de sokağı bilmiyor insanlar, Viranşehir'i bilmiyor, geçmemiş oradan. Viranşehir'e ben şöyle desem "erkekler toplanın hep beraber, bundan sonra yemekleri siz yapacaksınız, hadi yumurta şöyle kırılır" diyeceğim, çat diye yumurta kıracağım. Bu inanılabilir bir şey mi yani? Bunu diyemezsiniz. Bu bir toplumsal mühendislik durumudur. Biz insanları karara katarak özgürlükçü bir alan yaratmaya çalışıyoruz. Bugün kadının koordinatör olarak ne kadar etkin olduğunu görüyorsunuz. Bunu yaparsın zaten. Bir alan yaratıyorsun kendisine. Yoksa bana kalırsa o röportajda şöyleydi; bu böyle yanlış çıkınca telefon açılıp onlara "işte mutfakla salonu iç içe yapmışlar, bu kadının özgürleşmesi mi?" diye sorulmuş. Onlar da "tabii ki değil" demiş, diye düşünüyorum. Ama tabii oradaki en büyük hata özellikle feminizm, düşünsel anlamda hani her türlü fikri araştırman gerektiğini düşünüyorsun, ayrıntılı olarak bir düşünceyi okuman gerektiğini. Okuduktan sonra yargılamak zorundasın. Sen kendin bundan muzdaripsin hayatın boyunca. E o zaman senin de bizim ne olduğumuzu ne söylediğimizi okuman lazım. Aynı şeyin devamında Yeni Harman'da, sorduklarında da söylemiştim yani "gazeteciden komüncü çıkartmak da bize ait" diyorlar. Hayır ben gazeteciden komüncü olmadım. Ben hep komüncüydüm. Gazeteci oldum ve hala komüncüyüm. Hareket uzmanı hiçbir zaman olmadım, hiçbir şeyin uzmanı olduğumu düşünmüyorum. Ben orda bir sürü şey öğreniyorum, demin bütün söylediklerimizle de anlaşıldığı üzere. Ama biz ne yapıyoruz? Sadece kelimeler üzerinde kalmıyoruz, yaşama geçirmeye çalışıyoruz ve orada fiili olarak evleri inşa edip karşısına geçtikten sonra "ne güzel be ağabey" falan diyeceğiz. En büyük zevkimiz de bu olacak.

TKD: Burada sizin Latin Amerika'daki deneyimlerinize de bağlantı kurmak istiyorum. MST, EZLN deki durum, orayla karşılaştırdığınızda benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

M.Y: Tabii her yerle ilgili ayrı bir farklılık var. Bazı avantajlarımız var oradan, bazı dezavantajlarımız var. Birincisi her ülkede şöyle bir laf duyarsın; "bu bizde olmaz"

diye, her ülkede vardır. Arjantin'e git, onu duy, Brezilya'ya, İngiltere'ye git, Fransa'ya git. "bizden adam olmaz" durumu her yerde vardır aslında. Ama mesela Brezilya'da biz MST çalışmaları içerisinde yaparken korkunç olumsuz, alkolün inanılmaz boyutlarda olduğu, uyuşturucunun korkunç şekilde yaygın olduğu, çok daha yaygın olduğu, silahın ve şiddetin çok daha fazla olduğu yerlerde biz bunu yaptık. Onun için bana kalırsa Viranşehir'de daha temiz bir durum var genel olarak. Ama aynı zamanda bir düşünsel paradigma var bizi kolaylaştıran. Kaç yıllık bir mücadele var, o mücadelenin bugün savunduğu düşünsel paradigma. Bizim gücümüz düşüncenin gücü diyoruz. Biz hiç bir yere bağımlı değil gibi anlatıyoruz durumu ve o düşünceden doğru hareket ediyoruz. Karşılaştırırsak öyle ama tabii şey oluyor bana kalırsa, biraz mesela bir işgal toprağındaki gibi organize değiliz biz şimdi. İşgal toprağında daha iyi organize oluruz. Çünkü bir baskı olduğu zaman, sen baskının karşısında daha iyi organize oluyorsun. Aslında daha zor ama daha iyi. Bu hep böyle. Yani Zapatista'nın örgütlenmesi içerisinde de öyle. Bir baskının karşısında daha iyi organize etme. O yok burada, zorla bir baskı da yaratmak istemiyoruz tabii. İlk anın getirdiği bir rahvet var. Yani şimdi bir de alışmış herkes birlerinden bir şey beklenmesine. İşte "şu belediye göndersin", niye belediye göndersin? Baştan beri arada bayağı insan vardı, onlar sonuna kadar -ne kadar da söylesek- mesela miktarın katılımını falan onların kararlaştıracağını düşünüyorlardı. Sonra bu çok önemliydi, onun için biz bundan hiç ödün vermedik. Neredeyse sonuna kadar hala bir şekilde birileri çıkacak onlara parayı verecek düşüncesi var. Bir de şey var, işte katılmıyorum ben, para yok diyenler. Mesela belediye başkan yardımcısıyla yolda benim yanımda karşılaştı, işte "benim param yok, peki bunu nasıl yapacağız", baştan beri söylenmiş zaten. Ayrıca biz bunu çok önemsiyoruz: Sadece karar değil, aynı zamanda sorumluluğa katılmak gerektiğini. Çünkü o zaman ona göre savunacak kendi adamını ve geçmişini, geleceğini de.

TKD: Belediyeden konu açılmışken hizmetleri, sürdürülebilirliği, altyapı diye söyleyebileceğimiz tüm hizmetleri onlar mı yapıyor?

M.Y: Tabii belediye yapıyor. Belediyenin görevleri onlar. Dolayısıyla onların hepsini belediye karşılıyor. Ayrıca belediye bize destek olduğu zaman, fazladan bir destek olursa yani, diyelim ki su için geldi, o sırada "bir tane de temel kazar mısın?" diye böyle bir şeyler yaparsa, bizim belediyeye borcumuz olacak. Ondan sonra biz belediyeye ekolojik anlamda ortak ürettiklerimizi vereceğiz. Şu anda Diyarbakır'da da bir tüketici kooperatifi de örgütlemeye çalışıyoruz. Yani Lice'deki domates, Derik'teki zeytin, her yerdeki üretimleri doğrudan insanlara ulaştıran bir tüketici kooperatifi. Bu şekilde gerçekleştirecek Carrefour, Migros vb. ulus ötesi tekelleri de aradan çıkardığımız bir biçim. Bunun ayaklarından biri bizim kendi ekolojik ürünlerimizi, borcumuz karşılığında satacağız onlara. Aynı zamanda bu onlarla gelişen bir ilişki haline dönüşecek, aynı zamanda bir pazarımız da olacak bunu yaptığımızda.

TKD: Siz böyle bir çalışmayı genel de BDP'nin bulunduğu yerlerde mi yapıyorsunuz? BDP'nin, Kürt hareketinin size ne tür desteği oldu? Birlikte mi yapıyor-

sunuz bu tür çalışmalarını? Herhangi bir sıkıntı çıktı mı? Biraz bundan bahsedermisiniz? İlk fikir anından itibaren ne tür eksi ve artıları oldu?

M.Y: Aslında ben sadece BDP'nin olduğu yerde önermemiştim. Daha önce Hopa belediyesine de benzer şeyler önermiştim. İşte hatta Samandağ'da benzer şeyler önermiştim. Alternatif bir düşünceye daha açık yerlerde öneriyorum. Onun için tabi Kürt hareketinin olduğu yerler daha etkili, çünkü az önce tekrarladım ya, bir paradigma var. Onun üzerinden sürdürülebiliyor. Ama beni şaşkırtan aslında, bütün belediyelerin genel olarak diğer belediyelere benzemesi. Hatta bütün belediyeler galiba müteahhitler için icat edilmiş. Kurum seni içine aldığı zaman değiştiriyor. Senin sekreterin olması, senin oradaki durumun olması. Üç gün sonra başkan oluyorsun yani. Mesela şimdi ben seçilsem başkan olur muyum diye düşünüyorum. Acaba dönüşür müyüm diye. Ama gerçekten öyle oluyorsun, kurum seni dönüştürüyor. Tabi ki destekleri oldu. Kimse sözlü olarak bana hayır demedi bugüne kadar. Hatta sonra itiraflar çıkıyor. "Komün diyoruz ama biraz zaman istiyor. Çünkü 5 bin yıllık neolitik dönemden beri erkek egemen..." Ya bir dakika o zaman niye buna evet diyorsun? Eğer böyle diyorsan, evet diyorsan da bunu uygulamaya, yaşama geçir. Aynı zaman da ben bunu ısrarla söylüyorum. Özgür Komünler düşüncesi kimsenin nostaljik düşüncelerine, hoş şeylerine kenar süsü olsun diye değil. Özgür Komünler düşüncesi bir ölüm-kalım meselesi şuanda. Yani bir Japon Nükleer santral patlamasından sonra, bugünkü hayatımızı idame ettirme, ölüm kalım meselesi. Bu böyle biz kimsenin hoşuna gitsin diye yapmıyoruz bunu. Bu ölüm-kalım meselesi olduğu için dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyorum. Sadece kelimeler güzel diye değil yani. Başka türlü bir yaşamı örgütlemek zorundayız. Başka türlü bir yaşamı örgütlemesek bu kapitalizmin yok ediciliği altında, yok olup gideceğiz. Aynı zaman da bakıyorsun ki, Ortadoğu içerisinde o isyanlar, o karşı çıkışlar. Bu arada Kürt hareketini çok ciddi eleştirmek lazım. Arap hareketleriyle hiç doğru dürüst bir bağının olmadığını görüyoruz aslında. Bu çok önemli. Bu bir hata tabi ki doğru dürüst bağının olmaması. Yoksa bütün Ortadoğu içerisindeki bana göre en ileri düşüncelerinden birine sahip olan Kürt hareketi onları etkilemedi aslında. Hem de potansiyel olarak da en güçlü olan hareket etkilemedi onları. Çok kısmi ilişkiler vardı. Mesela böyle bir durumun içerisinde bakıyorsun ki her şey kurumsallaşmış durumda. Bir Kürt bürokrasisi ortaya çıkıyor. Mesela bir demokrasi var teori olarak çok iyi. Komisyonlar kuruyorsun. Ama bu komisyonların kurulması senin demokratik anlamda inisiyatifini artırması gerekeceği yerde, herhangi bir iş yaparken bütün komisyonlar kendi iktidar alanlarına bunun dahil olduğunu söyleyip ayrı bir bürokrasi doğuruyorlar. Geçenler de biri bana yakınıyor, bir kültür merkezinde 8 Mart'a ilişkin panel yapıyor. BDP'nin iki tane de parlamenterleri geliyor. Kadın hareketi, "niye bize sormadın", kültür kurumları "bize niye sormadan yapıyorsun" diyor. Ama halbuki ayrı ayrı bütün yapıların korunması bana göre çoklu inisiyatiflerin inşa edilmesi demek. Çoklu inisiyatiflerin inşa edilmesi, yani radikal katılımcı demokrasi ayrı ayrı yerlerde katılımın sağlaması demek. Sen bir şey yaparsın ortaya çıkarırsın, onu söylersin. Diğerleri eleştirir ya da

eleştirmez. Ama sen bana niye sormadın diye bunu söylediğin zaman, sen çoklu inisiyatifini biçiyorsun. Yani esas olarak komünleri örgütleyeceğine, demokratik katılımı örgütleyeceğine, birbirini engelleyen komiteler ve komisyonlar haline dönüşüyorsun. Yeni tip bir bürokrasi yaratıyorsun. Ve bu da insanın şevkini kırıyor herhalde. Bizim çalışmayı sürdürürken bakıyorsun 8 Mart toplantıları var şimdi. 8 Mart var şimdi. O geçiyor, 21 Mart Newroz... Bir ajanda var, ajandanın dışına çıkmıyorsun. Kelimeler üretiyorsun. Ama öte tarafta fiili olarak yaşamın içerisine yeni bir şey inşa etmeyi gözden kaçırıyorsun bu sefer de. Ben biraz dışarıdan olduğum için de bunun farkındayım kimse karşı çıkmıyor: "İyidir, güzeldir, hoştur biraz da delidir" diye bakıyorlar bana. Ama bu sefer de o insanın, inisiyatifin heyecanını kırıyorsun.

TKD: O radikal demokrasi dediğimiz şey söz de mi kalıyor?

M.Y: Tabi sözde kalıyor. Radikal demokrasi yerine, kendine ayrı... Radikal demokrasi, ayrı ayrı inisiyatifler kurarsın, oluşturursun. Mesela %87'i oy alan bir ilçede orada kent meclisleri yok. Şaşırdım ben. Niye yok? 'İşte merkezden arkadaşlar gelmediler, kuramadık kent meclisleri diyorlar.' Sen bunu yapmaya kalktığında 'nasıl bunu yapıyorsun' oluyor. Radikal katılımcı demokrasi bu değil ki. Yazılanlar bu değil yani. Öyle tahakkümle, hiyerarşi kurmaya çalışmıyor hareket. Bir olgudan bahsediyorum ben. Kimsenin kötü niyetli olduğundan bahsetmiyorum. Benim gördüğüm, dışarıdan baktığımda bir olgudan bahsediyorum. Bu olgu ne? Çoklu inisiyatifleri yaratabilme şansın sınırlanıyor. Her komiteyle, her kurduğun alan ve yukarıdan aşağıya doğru oluşturduğunda bunları işlerlik kazandırmak için yaptığın durum, insanların inisiyatifini kıran ve onları engelleyen durumlar haline dönüşüyor. Biraz iş kişiye dönüyor. Oradaki çalışmayı yürüten bir arkadaşın kendi iktidar durumuna dönüşüyor. Ben dışarıdan olduğum için bir şey sormak zorunda değilim. Ama herkesin birilerine bir şeyler sorması gerekiyor. Bu inisiyatifini durduruyor. Radikal katılımcı demokrasi biçimini, özgür komün düşüncesini durduruyor. Şimdi ona bakarsanız, açık konuşmak gerekiyor. Ateşkes sürecinde sivil hareket ne yaptı? Basın açıklamaları dışında parti ne yaptı yani? Tahrir meydanı gibi, Diyarbakır meydanında ateşkes için 50 bin kişi orada yatsaydı. Böyle mi olurdu ateşkes süreci? Hayır. Hepimiz yattık yani. Sonra biterken de herkes endişelendi açıklamalar yaptı, ateşkes sürsün diye. Şimdi yine aynı şey olacak. Biz aşağıdan doğru inşa etmezsek barış olmaz ki.

TKD: Tam o bahsettiğimiz felsefeyle ilgili, siyaseti biraz o nedenle sordum. Daha farklı yerlerde de bu tür komün deneyimi düşündüğünüz için ilişkilerin engel yaratabileceği ya da destek olabileceği mealinden bu soruyu sormuştum. Pratik anlam da katılım oluyor mu Kürt hareketinden?

M.Y: Tabi ki pratik anlamda oluyor. Ben her zaman diyorum o paradigmanın üzerinden o düşüncenin gücü üzerinden hareket ediyoruz. Ve belli bir şey yaptıktan

sonra onun gücü artınca öbür taraftarları da destekliyor, geliştiriyor. Onlarında inisiyatif durumunu ortaya çıkartıyor. Yani şimdi, Viranşehir Ax û Av, Nusaybinde parkları dağıtıp Ax û Bajar yapıyoruz. İnşallah Lice'de Ax û Jiyan olacak. Bütün bunlar, her yarattığın inisiyatif senin etki gücünü artırıyor. Bu da diğer tarafta inisiyatif yaratma alanı dağıtıyor. İşte Suruç'tan geliyor arkadaşlar "su yok ne yapalım" diye. Biz de su komiteleri kurmalıyız, su meclisleri oluşturmalıyız. Hatta bana kalırsa bütün belediyelerin 10 m³ ten az suyu mutlaka bedava yapması lazım. Dikili belediyesinin yaptığını niye yapmıyor burada belediyeler. Her yerde kaçak kullanıyor su. Ve bunu yaparsan eğer, kaçak suyu durdurursun. Çünkü kaçak su kullanımında herkes umursamaz bir şekilde kullanıyor. Ama 10 m³ gibi bir kıstas koyarsan, bunu gerçekleştirirsen hem halka bedava olarak ulaştırmış olursun, hem de kendi suyuna sahip çıkmasını sağlarsın. Bunu kötü niyet anlamında söylemiyorum. İşleyişte olgunun bize yansıttığı durum olduğunu söylüyorum. Kendi kurumsallaşmamızı yaratıyoruz o kurumsallaşma komün kelimesiyle her ne kadar ortadan kaldırmaya çalışsa bile, bazen de tersine dönmeye başlıyor. Her yere gittiğimde artık Mayakovski, Toplantılarda Oturup Kalmışlar şiiirini götürüyorum: "İvanoviçi arıyorum. Evet, A, B, C, D toplantısında. Sonra hızla toplantı salonuna birden bağıracaktım ama bir baktım ki herkesin yarısı orada. Öbür yarısı nerde diye sordum sekretere, ya aynı anda başka toplantı var, öbür yarısı da oraya gitmiş." Son bir toplantı yapalım, bir daha toplantı yapmayalım dedim". Bu şiiiri çıkartıyorum dağıtıyorum herhangi bir yerde. Buna dönüşüyor, herkes bundan şikayetçi aslında. Ama çoklu inisiyatiflerin radikal katılımcı bir demokrasi inşa edemediğimiz zaman, yani bu şekilde dönüştüremediğimiz zaman... Bu kurumlarla, mesela kadınların mutlaka katılmak zorunda olduğu evdeki 20 kadını tutup çıkartıyorsun bir tarafa doğru. Bunu da küçümsüyor değilim. Ama aynı zamanda çoklu inisiyatifleri öbür yandan engelliyor. Bunu ortadan kaldıran, çoklu inisiyatiflerin açılacağı bir ilişki biçimini dönüştürmesi gerekiyor. Bu da yukarıdan aşağıya olmaz, bu da insanların inisiyatifine bağlı. İnisiyatif koyacaksın. Bir şey tanımlayacaksın, oradan yola çıkacaksın, doğru ya da yanlış. Fıli olarak özgür komün inşa etmek ölüm kalım durumudur. Böyle kenar süsü değil. Biz bu şekilde inisiyatifleri sağlamaya çalışıyoruz. İnsanları özgüvenlerini ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Bu özgüvenleri, sadece herhangi bir şeyi yapabilir olmanın dışında kendi örgütlenmesine yönelik, kendisini tanımlamasına, inisiyatifini tanımlamasına yönelik bir durum.

TKD: Şimdiye kadar ki sohbetimiz de hep devleti dışarı da tuttuk. Devlet bu işin neresinde, hiç engellemeye çalıştı mı yaptığınız komün çalışmalarını? Ya da bu tür bir mesajı oldu mu? Şimdiye kadar Valilikten, devletin herhangi bir kurumundan, resmi kurumlardan bir engelleme oldu mu?

M.Y: Yok herhangi bir şey olmadı. Bundan sonra olabilir mi bilemiyorum. Şuana kadar hiç bir şey olmadı. Şimdi Sabah gazetesi de, Cumhuriyet gazetesi de bizle röportaj yaptı. Biz çok meşruiyuz. Biz yoksullarla birlikte evler inşa ediyoruz. Sadece zenginler, sadece Ağaoğlu mu inşa edecek bu ülkede? Sadece müteahhitler

mi inşa edecek bu ülke de. Hayır biz yoksullarla birlikte evler inşa ediyoruz. Çok meşruiyet. Şuan da bizi küçük görüyorlar herhalde. Aslında devlet diğer de yünden de baktığında, yani biraz rasyonel olsa görür, çok önemli bir şey inşa ediyoruz aslında. Ben El Salvador ve Guatemaladan sonra, diyordum, ya da Meksika'da günde 80 kişi uyuşturucu kartellerin savaşları yüzünden ölüyor. Yani şimdi siz burada eşitlik, özgürlük ve adalet olmayan bir "barış" icra edersiniz, devletin bile baş edemeyeceği sorunlar çıkar. Ayrıca biz devletin ne yapacağını hesaplamıyoruz. Biz kendi hakkımız olan, kendi meşruiyetimiz içerisinde olan evi inşa etmek istiyoruz, öbür taraftan halkın kent tarımını oluşturarak, kendi yiyeceğini doğrudan elde edebileceği, ya da su hakkı ile ilgili, suyun paylaşmanın demokratik olarak verilebileceği alanlar yapıyoruz. Bu kadar meşru bir şeye tepki gösterirse bunu kamuoyuna açıklaması zor olur bence devletin.

TKD: Dille ilgili bir soru sormak istiyorum. Kürtçe anlaşabiliyor musunuz? Dil meselesini nasıl hallettiniz, insanlara konuyu anlatırken?

M.Y: Başlarken arkadaşlara da demiştim, bu çalışmada tek kazancımın Kürtçe öğrenmek olacağını düşünüyordum. Ama yavaş gidiyor, ortak dil olunca yani Türkçe olunca zor oluyor. Türkçe olunca herkes kolaya kaçıyor. Konuştuğum diğer 4-5 dili böyle öğrendim. Bu tür çalışmalarda öğrendim aslında. Onun için onlar kadar hızlı yürümüyor, Kürtçe öğrenmek. Ama birlikte çalışma yürüttüğümüz arkadaşlarımız var. Özellikle kadınlarla onlar iletişim kuruyorlar. Çünkü Türkçe bilmeyenler de var. Onlar da Kürtçe öğreniyor ve sürdürüyorlar. Tabi ki şimdi anadili artık, yani bunları konuşmakta bana şey geliyor, anadili hakkı çok temeldir. Ama şunu da hemen vurgulamak lazım. Dil sadece bir dil akvaryumları biçiminde sergilenen alanlar değildir, kültürel durumdur. Dolayısıyla biz buradaki dayanışmacı kültürünü Kürtçe "kom"u yeniden yarattığımız, yaptığımız bir çalışma. Dolayısıyla bu dil sorunu kimlik sorunundan ayrı elde edilemez, konuşulamaz bile. Biz bu kimliği yeniden inşa etme sürecini gerçekleştirmeye çalışıyoruz. O yüzden dile çok bağımlı bir şey. İnşallah öğreneceğiz bu çalışmayla.